



Zondag 12 januari 2025
eerste zondag na Epifanie

Lezing uit de profetie: Jesaja 40,1-11

Antwoordpsalm: 'Gij die hoog verheven zijt' - lied 29,1+2

Evangelielezing: Lukas 3,15-16.21-22

Lied: 'Nu Gij de doop ontvangt in de Jordaan' – lied 524,1+2+5

Overweging

Troost, troost mijn volk, zegt God. Niet alleen tegen de profeet. Hij zegt het tegen jou. Tegen mij.

Want wat kan troost hard nodig zijn. Wat is er veel droefheid.

Wat kun je uitgeput zijn als verdrietige emoties je beheersen. En als je dan ook nog slecht slaapt wordt het extra erg. In de nacht bestaat er een andere werkelijkheid. In de nacht is alles zwarter dan overdag. En overdag heb je dan de energie niet meer om het donker te relativiseren.

Wat kun je verdrietig worden van je afnemende krachten. Van je eigen eindigheid. Van telkens een stukje meer moeten loslaten omdat het niet meer gaat. Wat kun je gefrustreerd raken door wat je niet meer kunt.

Wat kun je somber worden van deze onbehaaglijke wereld. Van de internationale spanningen.

Wat kun je boos worden van die enge mensen die met hun macht en geld alles lijken te bepalen. Van het feit dat kinderen telkens weer de dupe zijn van de oorlog van volwassenen. Van iemand die zegt: 'die jongeren van nu zouden oorlog mee moeten maken, dan piepen ze wel anders.'

Troost is hard nodig.

Gelukkig gaat het daar vandaag over.

Vandaag klinkt Gods stem: in jou vind ik vreugde. In jou heb ik behagen, middenin deze onbehaaglijke wereld. Alles vergaat, alles is eindig, de mens is als gras en gras verdort, maar mijn woord eindigt niet!

Moet dát mij troosten..., vraag je je misschien af. Dat

Gods woord niet eindigt?

Het is een legitieme vraag. Ze lijkt op de vraag die een van de jongens van de basiscatechese stelt: hoe kan ik leren geloven in God? Waar en hoe kan ik God zien in mijn leven?

Er is in de loop van de jaren iets veranderd in wat wij zoeken, in elk geval in wat wij zoeken in de kerk. Zo'n 30, 40 jaar geleden ging het hier in de overdenking nog om theologische en dogmatische onderbouwing. Wat staat er precies? En welke theologie kun je daaraan koppelen? Wat 'hoor' je te geloven volgens de dogmatische leermeesters? En wat geloven 'wij' protestanten?

Inmiddels is er niet meer zo'n gelijke noemer te bedenken. We geloven niet hetzelfde meer. En dat hoeft ook niet meer. Er is geen norm. Het is niet zo dat je iets specifiek moet geloven om jezelf 'christen' of 'protestants' te kunnen noemen.

Geloven is verschoven van kennis naar ervaring. Het gaat nu veel meer om wat geloof met je doet. Om de vraag: waar kom ik God tegen in mijn leven? Wanneer heeft iets met God te maken? Welke ervaring die ik heb zegt iets over God?

Terwijl de wereld globaliseert, terwijl Verwegistan niet ver weg meer is want alles is bereikbaar, terwijl de grote steden overal ter wereld meer en meer op elkaar gaan lijken met dezelfde fast food- en kledingketens, zoeken we God in het persoonlijke dichtbij. In ons hart. In onze ziel. En minder in het algemene. Of in de leer, of in wat 'men' gelooft – of in wat je 'zou moeten' geloven.

Het lijkt daarbij niet meer in de eerste plaats om begrip te gaan. Alsof we ons er meer bewust van zijn geworden dat God niet te begrijpen is.

Zeker, we hebben er ook ons verstand bij nodig, we zien geloven bijvoorbeeld nu vaak als een eigen keuze – en om te kiezen heb je ook je hoofd nodig. We horen in de evangeliën hoe Jezus ons uitdaagt om eigen keuzes te maken en niets te geloven op gezag. Maar we zoeken *God* in ons hart en in onze intuïtie, in onze ervaring en ons gevoel.

In overdenkingen zien we dit alles terug. En in de liederen. Ze gaan niet meer over de leer. Ze gaan over de vraag: hoe komen wij zelf voor in de Bijbelverhalen? En vandaag in het bijzonder: wat kan óns troosten? Geloven is vooral iets van ons hart. Straks zingen we het lied: 'Maak ons hart onrustig, God'. Vorige week hoorden we het al een keer. We zingen niet: maak ons

verstand onrustig. Of onze wil. Maar: ons hart.

Het verhaal over Johannes de Doper roept gedachten aan deze verschuiving op. We kennen het wel. Hij roept op tot omkeer. 'Wie twee stel onderkieren heeft, moet delen met wie er geen heeft en wie eten heeft moet hetzelfde doen.' Enzovoort. Maar ik denk: het werkt niet, als je dit leest als een wet die je wordt opgelegd. Als een 'moeten'. En ook niet als we de woorden van Jesaja zo uitleggen: 'Baan voor de HEER een weg door de woestijn, effen in de wildernis een pad voor onze God.' Wanneer je vooral regels en voorschriften hoort, werkt het niet.

Je kunt vinden dat je je in moet zetten voor de wereld. Tegen onrecht. Voor eerlijke verdeling van welvaart. Je kunt je ertoe gedwongen voelen: je bent immers gelovig? Christen?

Maar met dit 'moeten' kom je er niet. Hier bereik je vooral mee dat je je schuldig en onmachtig voelt: ik zou meer moeten doen. Ik zou me harder moeten inzetten voor de naaste.

Als er iets níet troost, is het dat gevoel altijd maar tekort te schieten.

"Troost, troost mijn volk, zegt jullie God," horen we van Jesaja. "Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend dat haar slavendienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan, omdat zij een dubbele straf voor haar zonden uit de hand van de HEER heeft ontvangen."

Is dát wat ons moet troosten: dat er een dubbele straf voor je zonden uit de hand van God komt?

Maar ho... dat staat er niet! Er staat: je schuld is voldaan, want uit de hand van de Ene heb je *dubbel ontvangen voor je zonden*. Dubbel ontvangen uit de hand van de Ene – niet dubbele stráf. Dat heeft de vertaler erbij verzonnen. Dat woord staat er niet in het Hebreeuws. De schuld is voldaan omdat wij dubbel van God ontvangen.

En die zonde – dat is datgene waar je in vastzit, zegt Jesaja. De slavendienst, de slavenkettingen. Dat wat je niet los wilt laten. Dat wat jou niet loslaat, wat je obsedeert. Dat wat je belemmert om vrij en vrijgevig te leven. Om goddelijk onbezorgd te zijn.

Gods troost is dat we dubbel ontvangen voor onze zonde, zegt Jesaja. God geeft twee keer zoveel als we nodig hebben om vrij te zijn. Wat we tekort komen om in vrijheid te leven, twee keer zoveel geeft God. En wat is het dat God geeft?

God geeft geen ziekte en geen gezondheid, God geeft geen geluk of straf, God geeft geen hel of hemel. God geeft zichzelf.

Opnieuw kan er een vraag bij je bovenkomen. Net zoals Jesaja schrijft: wat voor troost is dit – als alles toch eindig is? Wanneer wij mensen zijn als gras dat verdort? Wanneer we zijn als bloemen die verwelken?

Ja, zegt Jesaja, gras verdort en bloemen verwelken, maar het woord van God houdt altijd stand.

Het gaat niet zomaar om een woord. In het Hebreeuws is 'woord' hetzelfde als 'daad'. Gods daden, zijn aanwezigheid, inspiratie, troost, liefde, ze blijven. Al het goede dat van God komt: wat wij in ons leven waar maken aan mildheid, liefde, aandacht, betrokkenheid, eerlijkheid, rechtvaardig handelen – dat blijft. Het houdt altijd stand.

Leven vanuit Gods woord – dat is waar Johannes toe oproept. Niet als een last die hij op onze schouders wil leggen, maar als uitnodiging. Niet als een 'moeten' dat kan ontaarden in de slavenkettingen die gewoonweg zonde zijn, maar als een wakker roepen van verlangen. 'Jij bent mijn geliefde kind,' zegt God, 'in jou vind ik vreugde.'

En als ik dat nou niet ervaar? Als ik er niet bij kan? Ik denk dat we dit ieder op onze tijd wél ervaren. Nee, niet continu. Het zijn momenten. Het zijn de momenten die ieder van ons kent. Van helderheid. Van inzicht. Van mededogen. Van mildheid. Van liefde. Het zijn de momenten waarop God zichzelf aan ons geeft.

Kunnen deze momenten troosten?

Ik weet het niet.

Ik hoop het.

Ik weet dat enkel het 'moeten' omdat je vindt dat het zo hoort of zo moet, niet werkt. Niet voor ons, niet in deze tijd. Dat er iets anders bij moet komen. Een innerlijke stem. Een verlangen. Een geraakt zijn. Laten we daarom bidden in het lied dat we zingen.

Muziek

Lied: 'Maak ons hart onrustig, God'

(t. R. Schaap/L. Goedbloed, bew. M. van der Beek, m. R. Schaap; Hemelhoog 282)